

Najnovšie vývojové trendy vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva Slovenska v časovo-priestorových súvislostiach

Viliam LAUKO, Daniel GURŇÁK, František KRIŽAN, Ladislav TOLMÁČI

Abstract: Recently published results of the census in 2011 have enabled us to map the real consequences of several development trends in educational structure of the population of Slovakia in the last decade. The paper is focused on the latest developments of the educational structure in Slovakia firstly from national aspect, secondly with an emphasis on regional disparities. The presented analysis summarizes the enormous quantitative growth of Slovak secondary and especially higher education and the rate of population with university education. It also focuses on the real impact of the diffusion of higher education in the regions to equal the balance of regional disparities in the educational structure of the population and it highlights the unique characteristics of these developments in Slovakia. Of course, the latest developments in the educational structure of the population of Slovakia are analyzed in the context of long-term development over the last 30 years. The paper follows the results published in the monograph *Školstvo na Slovensku v kontexte regionálnych disparít* (Lauko V., Gurňák D., Križan F., Tolmáči L. 2011).

Keywords: Slovakia, education, educational structure, secondary education, higher education, regional disparities, trends in educational structure

Úvod

Jedným z predpokladov ďalšieho ekonomického rozvoja transformovaných postkomunistických krajín je nutnosť postupného zavádzania výroby s vyššou pridanou hodnotou, v ideálnom prípade vytváranie vlastnej bázy centier inovácií a výskumu. Viazá sa naň aj rozvoj vzdelanostnej ekonomiky, ktorá patrí medzi základné prvky vytvárania postindustriálnej spoločnosti. Nastúpenie tohto trendu je zrejme jedinou možnosťou, ktorá je zlučiteľná s perspektívou dlhodobého rastu životnej úrovne obyvateľstva. Jedným z nevyhnutných predpokladov takéhoto scenára vývoja je vzdelávanie a výchova dostatočného počtu vysokokvalifikovaných pracovných síl. Oblasť vzdelávania patrí a patrila, aspoň demonštratívne, k hlavným prioritám, ktoré deklarovali ministri vlád na Slovensku, bez ohľadu na politický režim. Reálny dopad rozvoja stredného a vysokého školstva na vzdelanostnú štruktúru obyvateľstva Slovenska bol však diametrálne odlišný v jednotlivých regiónoch našej vlasti a rýchlosť jeho premien dlho závisela od vzdialenosti od centier Bratislava a Košice.

Problematika výskumu vývoja vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva

Na prvý pohľad by sa mohol zdať výskum problematiky vývoja vzdelanostnej štruktúry banálny, no i na naše prekvapenie bol tento predpoklad nesprávny. Pokiaľ ide o problematiku školstva, najmä ostatné dve dekády sú štatisticky podrobne podchytené Ústavom informácií a prognóz školstva (<http://www.uips.sk>). Treba však konštatovať, že tieto štatistiky sa týkajú výlučne školstva. Sú to teda štatistické údaje týkajúce sa najmä školských zariadení, pedagogického zboru a žiakov či študentov. Zámer zhodnotiť dopady rozvoja vzdelávacieho systému na obyvateľstvo ako celok sa preto mohol oprieť iba o jediný relevantný zdroj, a to sčítania obyvateľstva. Hoci položku o najvyššom stupni dosiahnutého vzdelania dnes považujeme za jednu z kľúčových v rámci sčítaní obyvateľstva, v skutočnosti jej dôsledná aplikácia nebola súčasťou veľkej časti najmä starších sčítaní obyvateľstva na území Slovenska. Zhruba do prvej polovice 20. storočia sa problematika štatistického zisťovania vzdelanostnej úrovne obyvateľstva zameriavala, až na výnimky, najmä na vtedy kľúčovú otázku základnej gramotnosti obyvateľstva. Možno predpokladať, že prieskumom v archívoch by bolo možné zistiť podrobnejšie a viac štruktúrované informácie. Pri práci s viacerými dobovými štatistickými prehľadmi (Kol. 1920, 1916) sa zistili len ojedinelé údaje, ktoré súvisia so študovanou problematikou. Z týchto dôvodov sa ako smerodajné uvádzajú údaje za ostatné štyri uskutočnené sčítania obyvateľstva na Slovensku v rokoch 1980, 1991, 2001 a 2011 (Sčítanie ľudu, domov a bytov 1980, 1991, Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001, 2011). Aby sa mohli údaje všetkých štyroch sčítaní vzájomne porov-

nať, údaje boli prepočítané na rovnaké územné jednotky, čo nebolo vzhľadom na zmeny v administratívnom usporiadaní Slovenska medzi jednotlivými sčítaniami jednoduché. Za sledované územné jednotky boli zvolené „veľké“ okresy ešte podľa administratívneho členenia v roku 1980. Na ich územie boli prepočítané údaje z neskorších sčítaní.

Vývoj vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva Slovenska – stredoškolsky vzdelané

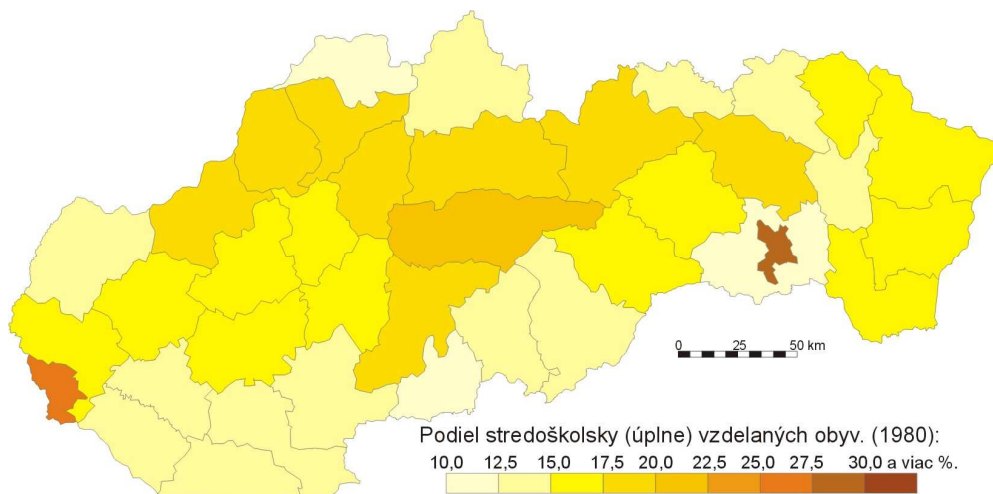
Zisťovanie vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva Slovenska, resp. Uhorska v starších sčítaniach je veľmi problematické. Istý neucelený obraz tohto aspektu obyvateľstva Slovenska možno zostaviť na základe údajov z uhorského sčítania z roku 1910. Dostupné údaje za jednotlivé župy zasahujúce na súčasné územie Slovenska umožnili vypočítať aspoň podiel stredoškolsky vzdelaných obyvateľov vybraných hornouhorských žúp z celkového počtu obyvateľov starších ako 15 rokov. Okrem celkovo nízkej úrovne vzdelania väčšiny obyvateľstva môžeme konštatovať, že reálne rozdiely medzi jednotlivými časťami Slovenska boli minimálne (3,8 percentuálneho bodu), hoci v relatívnych ukazovateľoch sa líšili dvojnásobne (Bratislavská župa verus Oravská župa) i viac. Táto orientačná sondáž do hlbšej minulosti bola potrebná najmä z dôvodu, aby sa aspoň čiastočne zdokumentoval výrazný kvalitatívny posun vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva Slovenska v 20. storočí. Z tohto hľadiska stačí uviesť, že v roku 2011 dosahovali podiely vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov Slovenska v priemere troj- až štvornásobky podielov stredoškolsky vzdelaných obyvateľov v roku 1910, kým pri stredoškólakoch to boli v roku 2011 štvor- až desaťnásobky podielov z roku 1910.

Tab. 1. Podiel stredoškolsky vzdelaného obyvateľstva (absolventov 4-, 6- a 8-ročných stredných škôl) na celkovom obyvateľstve župy (vrátane slobodných kráľovských miest, resp. miest so zriadeným magistrátom na jej území) staršom ako 15 rokov.

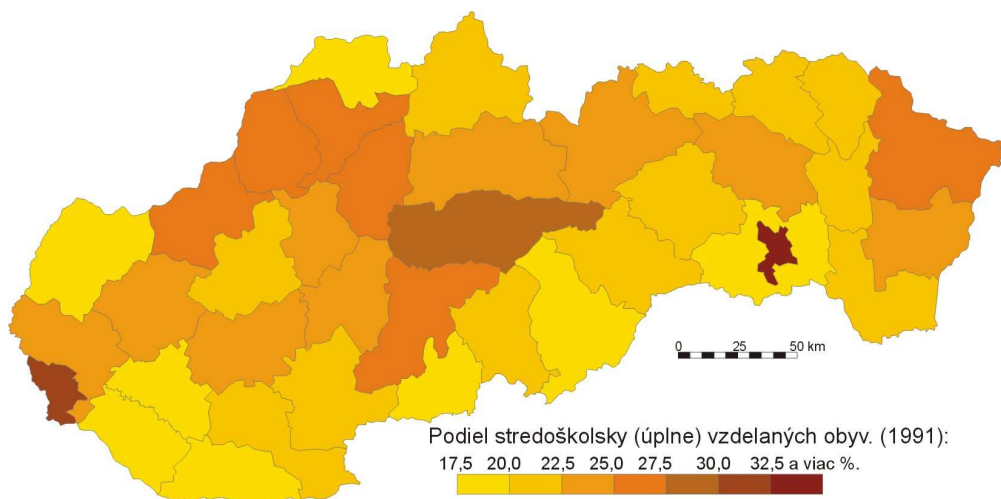
Rábska	Abovsko-Turianska	Bratislavská (Prešporská)	Špišská	Turčianska	Zvolenská	Gemerská	Ostrihomská	Liptovská	Šarišská	Hontianska	Zemplínska	Užská	Komárňanská	Novohradská	Nitrianska	Tekovská	Mošonská	Trenčianska	Oravská
7,2%	7,0%	6,8%	6,5%	6,4%	5,7%	5,5%	5,3%	5,3%	4,8%	4,6%	4,2%	4,2%	4,2%	4,2%	4,0%	3,9%	3,6%	3,5%	3,4%

Zdroj: Kol. (1920, 1916).

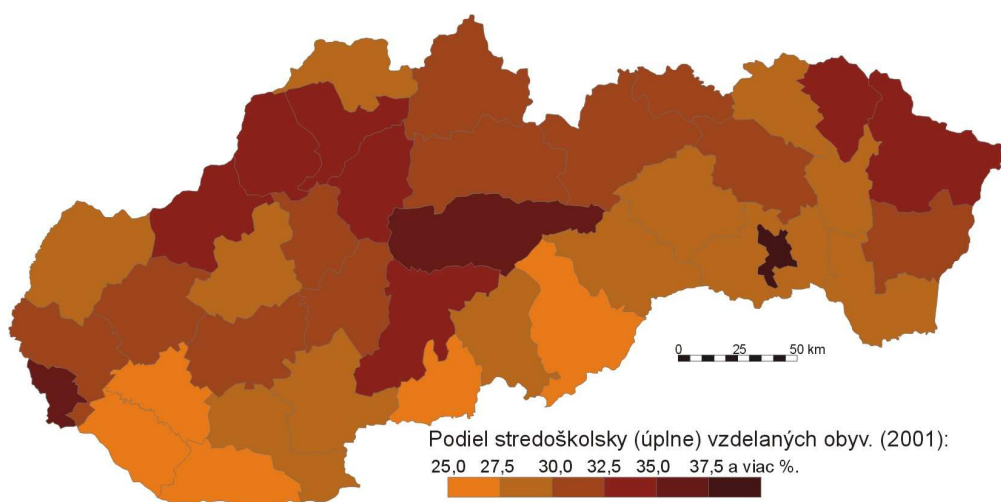
Ťažisko záujmu pri sledovanom probléme sa koncentrovalo na skúmanie stavu vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva Slovenska v rokoch 1980, 1991, 2001 a 2011. Zvlášť sa hodnotil vývoj obyvateľstva, ktoré dosiahlo ako najvyšší stupeň vzdelania úplné stredoškolské vzdelanie a zvlášť vývoj obyvateľstva, ktoré dosiahlo ako najvyšší stupeň vzdelania vysokoškolské vzdelanie.

Obr. 1. Podiel stredoškolsky úplne vzdelaných obyvateľov na obyvateľstve staršom ako 15 rokov v roku 1980. Zdroj: Sčítanie ľudu, domov a bytov (1980).

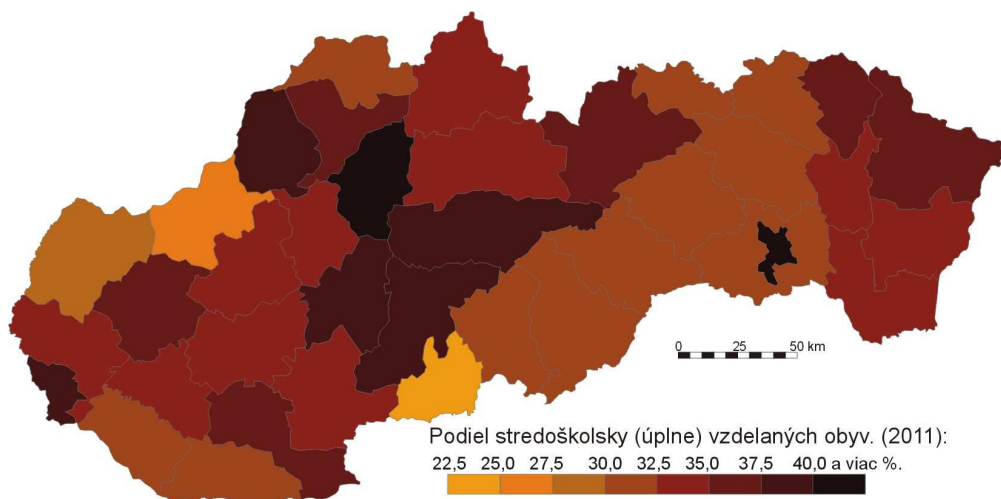

Obr. 2. Podiel stredoškolsky úplne vzdelaných obyvateľov na obyvateľstve staršom ako 15 rokov v roku 1991. Zdroj: Sčítanie ľudu, domov a bytov (1991).

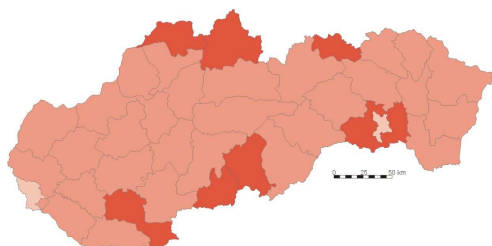
Obr. 3. Podiel stredoškolsky úplne vzdelaných obyvateľov na obyvateľstve staršom ako 15 rokov v roku 2001. Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov (2001).

Spoločnou črtou vo všetkých štyroch sledovaných obdobiach boli značné regionálne rozdiely v podieloch stredoškolsky vzdelaných obyvateľov. Paradoxne najvyššie hodnoty podielu stredoškolsky vzdelaného obyvateľstva dosahovali vo všetkých štyroch sčítaniach Košice (mesto) a najnižšie okres Veľký Krtíš. Maximálny rozdiel medzi extrémnymi hodnotami v roku 1980 tvoril 18 percentuálnych bodov, hoci v relatívnom vyjadrení to bol zase „len“ niečo vyše 2,5-násobný rozdiel. Do roku 1991 všeobecne v rámci Slovenska podiel stredoškolsky vzdelaných obyvateľov stúpil, pričom maximálny rozdiel medzi extrémnymi hodnotami sa mierne znížil na 15,6 percentuálneho bodu, čo v relatívnom vyjadrení tvorilo len 1,9-násobný rozdiel. Do roku 2001 maximálny rozdiel medzi extrémnymi hodnotami opäť mierne znížil na 12,4 percentuálneho bodu, čo v relatívnom vyjadrení tvorilo len 1,5-násobný rozdiel. Tento rozdiel sa v roku 2011 opäť výrazne prehĺbil a maximálny rozdiel presiahol tesne hranicu 20 percentuálnych bodov, čo v relatívnom vyjadrení tvorilo opäť takmer 1,9-násobný rozdiel.

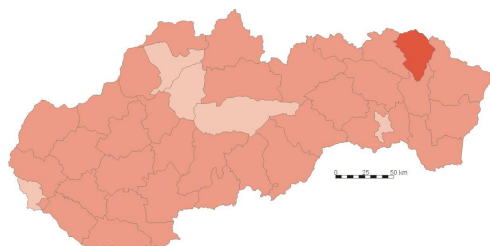

Obr. 4. Podiel stredoškolsky úplne vzdelaných obyvateľov na obyvateľstve staršom ako 15 rokov v roku 2011. Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov (2011).

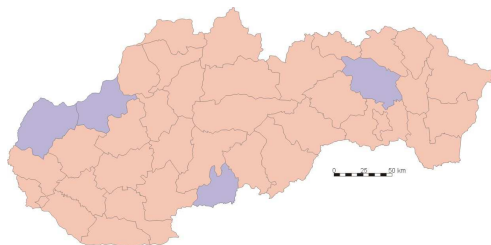
1980 – 1991

1991 – 2001

2001 – 2011

Index rastu podielu stredoškolsky (úplne) vzdelaných obyv.:
0,75 1,00 1,25 1,50 a viac

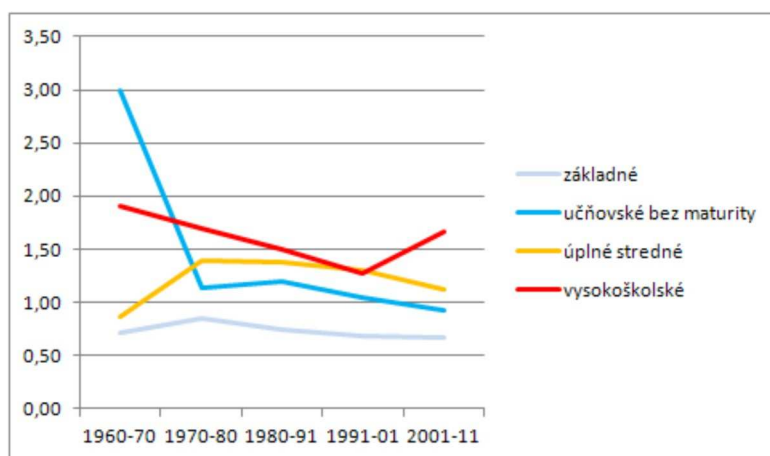
Obr. 5. Priemerný index zvyšovania podielu stredoškolsky vzdelaných osôb za obdobia rokov 1980 – 1991, 1991 – 2001 a 2001 – 2011.

Zdroj: Sčítanie ľudu, domov a bytov (1980, 1991), Sčítanie obyvateľov, domov a bytov (2001, 2011).

Pokiaľ ide o dynamiku zmien v tejto zložke vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva, možno konštatovať, že vo všetkých regiónoch dochádzalo k nepretržitému rastu podielu stredoškolsky vzdelaných

obyvateľov do roku 2001 a následne už možno badať stagnáciu až mierny pokles (obr. 5). Priemerný index zvyšovania podielu stredoškolsky úplne vzdelaných osôb za obdobie rokov 1980 – 1991 dosahoval hodnotu 1,38 a za obdobie rokov 1991 – 2001 hodnotu 1,30, kým za obdobie 2001 – 2011 už len 1,12 (obr. 6). Hoci teda došlo k relatívnemu spomaľovaniu rastu, v absolútnych hodnotách došlo k jeho miernemu zrýchleniu (v rokoch 1980 – 1991 sa zvýšil počet stredoškolsky vzdelaných o 310 tisíc, v rokoch 1991 – 2001 o ďalších 393 tisíc osôb, ale v rokoch 2001 – 2011 už len o 230 tisíc osôb).

Celkovo možno konštatovať, že počas ostatných troch dekád podiel osôb s úplným stredoškolským vzdelaním na území Slovenska rástol, pričom tempo tohto rastu bolo na celom území Slovenska do značnej miery až do roku 2001 vyrovnané, potom nastáva výrazné zníženie tempa rastu, na ktorom možno identifikovať náznaky stagnácie až poklesu. Z toho vyplýva, že regionálne disparity v tejto zložke vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva sa zmiernovali len pozvoľne, ale v zásade sústavne, hoci možno lokálne badať i určité anomálie.

Obr. 6. Priemerný index zvyšovania podielu jednotlivých vzdelanostných kategórií obyvateľstva za obdobia rokov 1960 – 2011.

Zdroj: Sčítanie ľudu, domov a bytov (1980, 1991), Sčítanie obyvateľov, domov a bytov (2001, 2011).

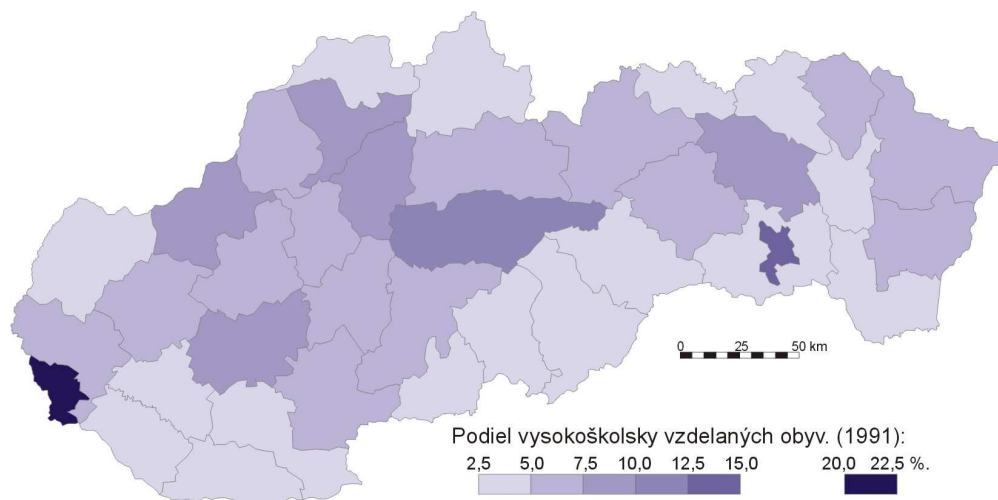
Vývoj vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva Slovenska – vysokoškolsky vzdelané

Vývoj vysokoškolsky vzdelanej časti obyvateľstva Slovenska v sledovaných rokoch 1980, 1991, 2001, 2011 vykazoval oproti stredoškolsky vzdelanej časti isté významné odlišnosti (obr. 7, 8, 9, 10). Regionálne rozdiely v tejto zložke vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva boli už výraznejšie. Ako sa dalo predpokladať, najvyššie hodnoty podielu vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva dosahovala vo všetkých štyroch sčítaniach Bratislava (mesto) a najnižšie okres Košice vidiek, ktorý však v ostatnom sčítaní vystriedal Veľký Krtíš. Najmä disparity medzi Košicami mestom a Košicami vidiekom boli v uvedenom ohľade extrémne, pretože Košice mesto boli v podiele vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov vždy na druhom mieste za Bratislavou, no ako sme uviedli v poslednom sčítaní sa tento trend zmenil a Košice-vidiek postúpili na 21. miesto z 38 sledovaných územných jednotiek. Možno predpokladať, že je to vďaka kombinácii prejavov difúzie vzdelania z mesta do jeho zázemia a dopadov suburbanizácie. Ak sa zameriame opäť na skúmanie určitých vývojových črt, tak môžeme sledovať viaceré tendencie. Maximálny rozdiel medzi extrémnymi hodnotami v roku 1980 tvoril vyše 15 percentuálnych bodov, čo v relatívnom vyjadrení predstavovalo až viac ako 10 násobný rozdiel (v prípade rozdielov Košice mesto a vidiek to bol „len“ 5,8-násobný rozdiel, v prípade Bratislavy mesta a vidieka dokonca iba 4,2-násobný rozdiel). Do roku 1991 všeobecne v rámci Slovenska podiel vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov taktiež stúpol, pričom maximálny rozdiel medzi extrémnymi hodnotami sa zvýšil na 19,6 percentuálneho bodu, čo však v relatívnom vyjadrení znamenalo mierny pokles na 8-násobný rozdiel. Pokiaľ ide o disparity slovenských metropol a ich zázemí, v prípade Košíc došlo k minimálnemu poklesu na 5-násobný rozdiel a prípade Bratislavy na 3,3-násobok. Do roku 2001 sa maximálny rozdiel medzi extrémnymi hodnotami opäť mierne zvýšil na 20,4 percentuálneho bodu, čo

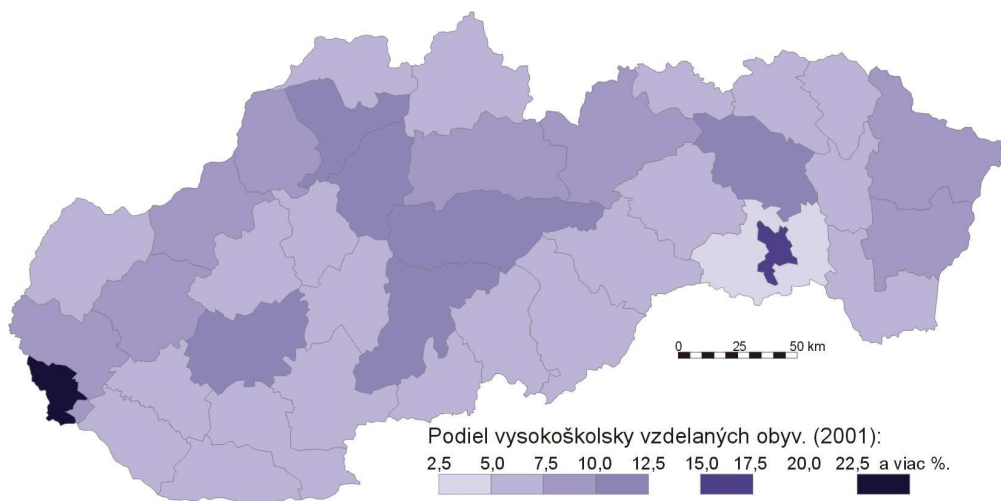
však v relatívnom vyjadrení predstavovalo pokles na 5,8-násobný rozdiel. Výrazne sa ďalej zmiernili disparity slovenských metropol a ich zázemí, v prípade Košíc došlo k poklesu na 3,9-násobný rozdiel a prípade Bratislavy dokonca iba na 2,6-násobok.

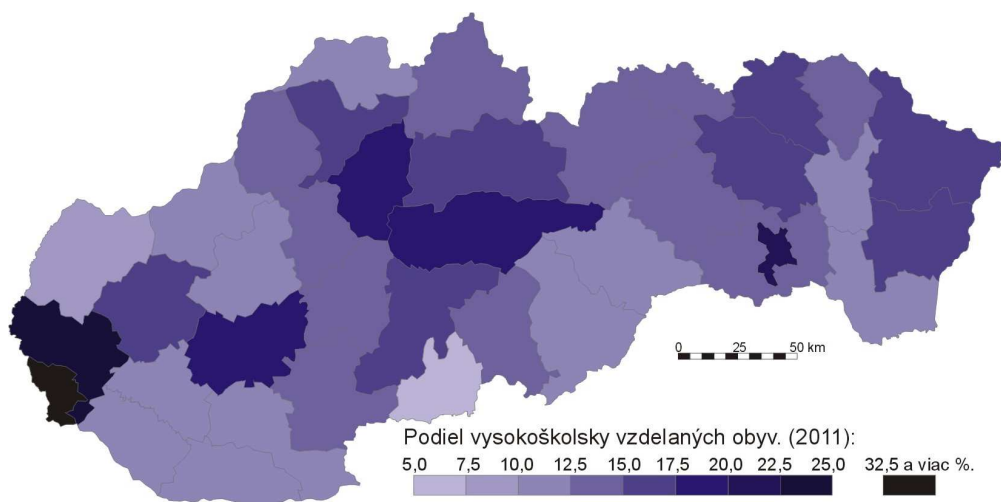
Obr. 7. Podiel vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov na obyvateľstve staršom ako 15 rokov v roku 1980. Zdroj: Sčítanie ľudu, domov a bytov (1980).

Obr. 8. Podiel vysokoškolsky úplne vzdelaných obyvateľov na obyvateľstve staršom ako 15 rokov v roku 1991. Zdroj: Sčítanie ľudu, domov a bytov (1991).

Obr. 9. Podiel vysokoškolsky úplne vzdelaných obyvateľov na obyvateľstve staršom ako 15 rokov v roku 2001. Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov (2001).

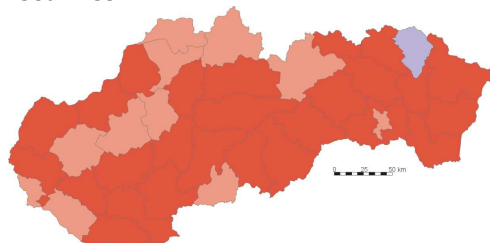
Obr. 10. Podiel vysokoškolsky úplne vzdelaných obyvateľov na obyvateľstve staršom ako 15 rokov v roku 2011. Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov (2011).

Ostatné obdobie do roku 2011 znamenalo ďalšie zvýšenie medzi extrémnymi hodnotami, ktoré dosiahlo až 27,17 percentuálneho bodu, ale stále to bol pokles relatívnych rozdielov na 4,9-násobok. Celkovo sa však oproti roku 2001 zaznamenal až exponenciálny nárast zastúpenia vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov na celkovej populácii v niektorých regiónoch. Najvýraznejšie je to vidieť v zázemí slovenských metropol, ale aj v iných regiónoch. Disparity vo vysokoškolskom vzdelaní na území Slovenska sa tak síce priestorovo menia, ale zostávajú stále veľmi výrazné.

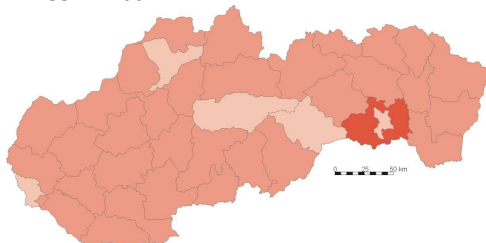
Pri dynamike zmien tohto ukazovateľa vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva možno konštatovať, že až na jedinú výnimku (obr. 11) dochádzalo vo všetkých regiónoch Slovenska k nepretržitému rastu podielu vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov. Priemerný index zvyšovania podielu vysokoškolsky vzdelaných osôb za obdobie rokov 1980 – 1991 dosahoval hodnotu 1,50 a za obdobie rokov 1991 – 2001 hodnotu 1,27 a za obdobie 2001 – 2011 hodnotu až 1,67 (obr. 6). V tomto prípade došlo

k relatívnemu spomaľovaniu rastu podielu vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov do roku 2001 a následne k veľmi rýchlemu vzostupu tohto ukazovateľa do roku 2011. V absolútnych hodnotách zostával nárast v prvých dvoch dekádach takmer konštantný (v rokoch 1980 – 1991 sa zvýšil počet vysokoškolsky vzdelaných o 116 tisíc a v rokoch 1991 – 2001 o ďalších 128 tisíc osôb) no následne v dekáde 2001 – 2011 došlo k nárastu až o ďalších takmer 350 tisíc osôb.

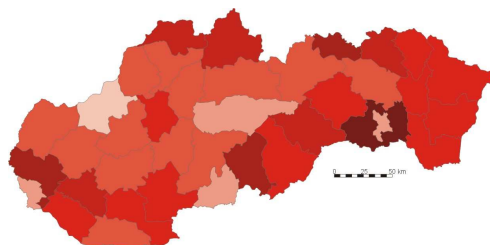
1980 – 1991

1991 – 2001

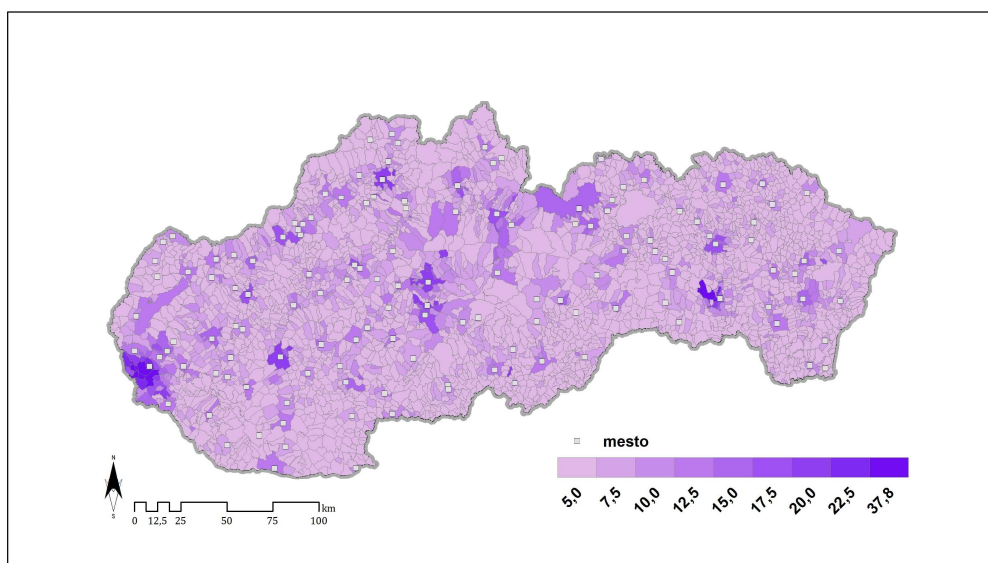

2001 – 2011

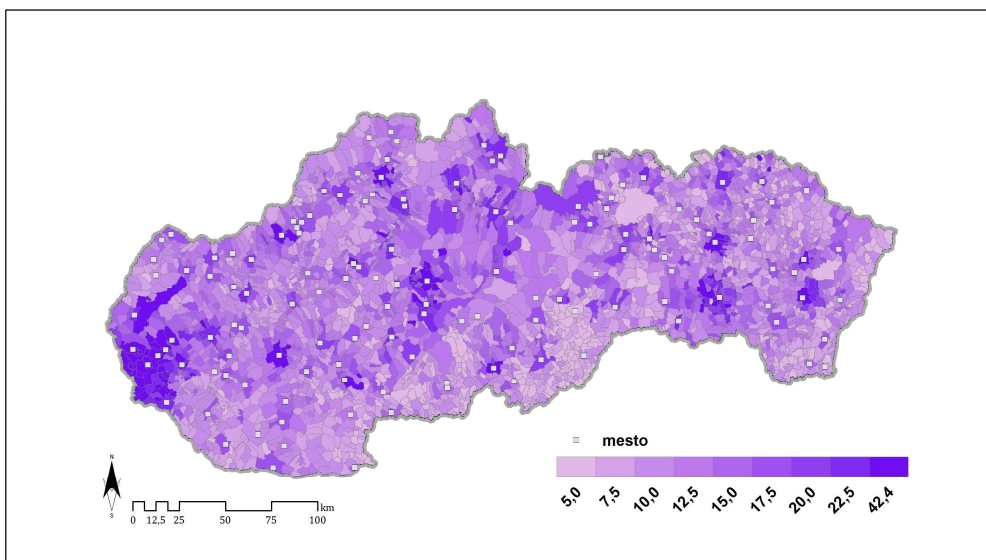

Obr. 11. Priemerný index zvyšovania podielu vysokoškolsky vzdelaných osôb za obdobia rokov 1980 – 1991 a 1991 – 2001.

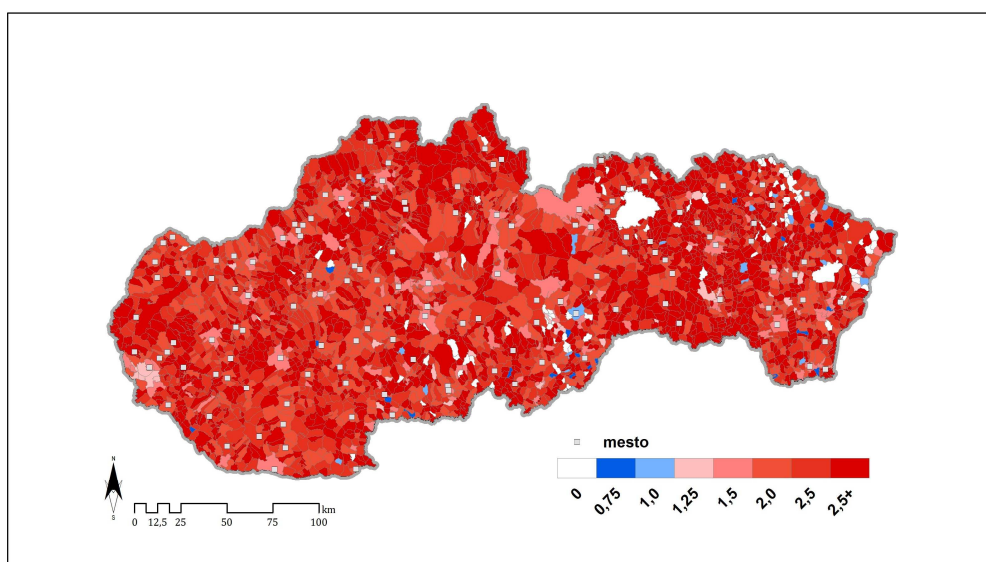
Zdroj: Sčítanie ľudu, domov a bytov (1980, 1991), Sčítanie obyvateľov, domov a bytov (2001, 2011).

Obr. 12. Podiel vysokoškolsky úplne vzdelaných obyvateľov na obyvateľstve staršom ako 15 rokov v roku 2001. Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov (2001).

Obr. 13. Podiel vysokoškolsky úplne vzdelaných obyvateľov na obyvateľstve staršom ako 15 rokov v roku 2011. Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov (2011).

Obr. 14. Priemerný index zvyšovania podielu vysokoškolsky vzdelaných osôb za obdobia rokov 2001 – 2011. Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov (2011).

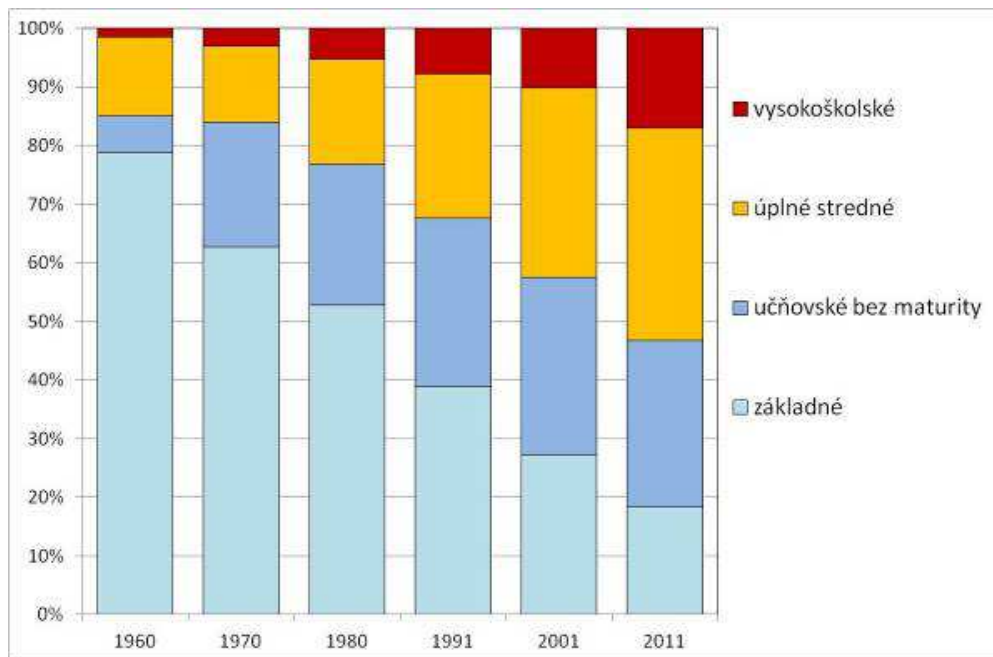
Celkovo možno konštatovať, že počas posledných troch dekád podiel osôb s vysokoškolským vzdelaním na území Slovenska rástol najprv rovnomerne (1980 – 2001) a potom veľmi dynamicky (2001 – 2011), pričom regionálne disparity sa v tomto ohľade vyvíjali dvojznačne. Kým amplitúdy maximálnych bodových rozdielov medzi okresmi sa mierne zvyšovali, v absolútnych rozdieloch sa vzájomné disparity zmiernovali. I v rámci celkovej charakteristiky vývoja podielu vysokoškolsky vzdelaných osôb môžeme konštatovať, že regionálne disparity v tejto zložke vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva sa zmiernovali v rokoch 1980 – 2001 len pozvoľne, po roku 2001 tento jav bol veľmi markantný, ale mal niektoré regionálne špecifiká. Predovšetkým do roku 2001 bolo možné pozorovať zdanlivo

proces „odpútavania“ sa Bratislavy od zvyšku Slovenska v tomto ukazovateli (obr. 7, 8, 9, 10). No po roku 2001 nastáva celkovo znižovanie rozdielu medzi Bratislavou i Košicami a najmä ich zázemiami, ako aj nárastu vo vybratých regiónoch (Banská Bystrica, Žilina, Prešov) a zvyšovaniu rozdielov oproti marginálnym regiónom (Veľký Krtíš, Senica, Čadca).

Základné vývojové trendy vo vývoji vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva Slovenska

Z predložených analýz vyplýva, že v ostatných troch dekádach sa výrazne zvýšila vzdelanostná úroveň obyvateľov Slovenska (najmä vysokoškolsky vzdelaného). Regionálne disparity vo vybratých aspektoch vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva sa však nemenili dramaticky. Je to pozoruhodné aj vzhľadom na skutočnosť, že v tomto období došlo k výrazným spoločensko-ekonomickým zmenám po novembri 1989. Regionálne disparity sú oveľa výraznejšie najmä z hľadiska podielov vysokoškolsky vzdelaných osôb na celkovom obyvateľstve okresov než v prípade stredoškolsky vzdelaných osôb.

Hoci fakt, že regionálne disparity na Slovensku zostávajú z hľadiska vzdelanostnej štruktúry stále výrazné, čo možno považovať za isté negatívum, možno sledovať i pozitívne vývojové tendencie. Prvou je skutočnosť, že vzdelanostná štruktúra obyvateľstva Slovenska sa dlhodobo výrazne zlepšuje (obr. 15). Od roku 1960 klesol napr. podiel osôb so základným vzdelaním zo 78 % v roku 1960 na 17,7 % v roku 2011, pričom tento indikátor možno v širšom makroekonomickom kontexte spomenutom v úvode považovať potenciálne za nekvalifikovanú pracovnú silu. Druhým kladom je fakt, že pozitívne zmeny vo vzdelanostnej štruktúre zasahujú plošne celé územie Slovenska aspoň do tej miery, že doposiaľ výrazne neprehlbujú regionálne rozdiely. Napriek celkovo pozitívnym trendom však možno konštatovať i isté negatíva, či riziká ďalšieho vývoja. Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva Slovenska vo svojich parametroch stále zaostáva za vyspelými krajinami (Nemecko, Rakúsko). Nastúpený trend najmä v počte vysokoškolsky vzdelaných však naznačuje, že je len otázkou desaťročia, aby sa vyrovnali. Samozrejme žiadne sčítanie obyvateľstva a následné nové vyčíslenie jeho vzdelanostnej štruktúry nedá odpoveď na kardinálne otázky týkajúce sa napríklad kvality vzdelania obyvateľov, využiteľnosť ich vzdelania v praxi a i., pretože priaznivé zloženie vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva je jedným, nie však jediným z dôležitých predpokladov pri vytváraní modernej postindustriálnej spoločnosti.

Obr. 15. Vývoj vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva na Slovensku v rokoch 1960 – 2011
Zdroj: Sčítanie ľudu, domov a bytov (1960, 1970, 1980, 1991), Sčítanie obyvateľov, domov a bytov (2001, 2011)

Literatúra

- BLEANEY, M., BINKS, M., GREENAWAY, D., REED, G., WHYNES, D. 1992. What does a University add to its local economy? *Applied Economics*, 24, 305-311.
- BOUCHER, G., CONWAY, CH., VAN DER MEER, E. 2003. Tiers of Engagement by Universities in their Region's Development. *Regional Studies*, 37, 9, 887-897.
- COX, S., TAYLOR, J. 2006: The Impact of a Business School on Regional Economic Development: a Case Study. *Local Economy*, 21, 2, 117-135.
- GLASSON, J.: The widening local and regional development impacts of the modern universities – a tale of two cities (and North-South perspective). *Local Economy*, 18, 1, 21-37.
- GURŇÁK, D., KRIŽAN, F., LAUKO, V. 2009: Lokalizácia vysokých škôl na území Slovenska v časovo-priestorových súvislostiach, Košice
- HARRIS, I.D. 1997: The Impact of the University of Portsmouth on the local economy. *Urban Studies*, 34, 4, 605-626.
- HUGGINS, R., COOK, P. 1997: The economic impact of Cardiff University: innovation, learning and job generation. *Geojournal*, 14, 4, 325-337.
- Kolektív autorov (1920): *Statistická příručka republiky Československé I*. Praha: Státní úřad statistický v Prahe.
- Kolektív autorov (1916): *Népszámlálása. V. rész, Részletes demografia*. Budapešť: Pesti Könyvnyomda részvénytársaság.
- Kol. (1987): *Dejiny Slovenska II*, Veda, Bratislava, s. 847
- Kol. (1992): *Dejiny Slovenska III*, Veda, Bratislava, s. 936
- KRŠÁK a kol. 2009: *Ottov historický atlas Slovensko*, Ottovo nakladatelství, Bratislava, 559 s.
- LAUKO, V., GURŇÁK, D., KRIŽAN, F., TOLMÁČI, L. 2011. Školstvo na Slovensku v kontexte regionálnych disparít. Prešov 2011, 200 s.
- SLAVÍK, V., LIŠKOVÁ, Ľ. 1996: Centrá vysokých škôl v SR. In: *Geografické informácie 4*. Postavenie regionálnej geografie Slovenskej republiky a Českej republiky v kontexte nových podmienok rozvoja. Nitra: UKF, 64-70.
- SLAVÍK, V., PLAVČAN, P. 1999: Rozvoj vysokého školstva v Slovenskej republike v uplynulom desaťročí. *Pedagogická revue*, 51, 5, 439-447.
- Sčítanie ľudu, domov a bytov 01. 11. 1980.
- Sčítanie ľudu, domov a bytov 03. 03. 1991.
- Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 26. 05. 2001
- Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 21. 05. 2011
- THANKI, R. 1999: How do we know the value of higher education to regional development? *Regional Studies*, 33, 1, 84-89.

Príspevok vznikol v rámci finančnej podpory grantu VEGA 1/1143/12.

Latest Trends in Education Structure of Slovak Population in a Space-time Context

Viliam LAUKO, Daniel GURŇÁK, František KRIŽAN, Ladislav TOLMÁČI

Summary: *The presented analysis reveals that in the last three decades, the level of education of the Slovak population (especially higher education) has significantly increased. Regional disparities in selected aspects of the educational structure of the population, however, did not change dramatically. Regional disparities are much greater especially in share of university-educated people to total population of the district to share of population with secondary education. The fact that regional disparities in Slovakia remain in terms of educational structure is still strong. Educational structure of the population of Slovakia in the long-term run significantly improved, since 1960, for example, the proportion of persons with primary education declined from 78 % in 1960 to 17,7 % in 2011. This indicator can be in the broader macroeconomic context considered the potential number for unskilled labor force. Positive changes in the educational structure affect the whole territory of Slovakia, at least it still significantly does not deepen regional differences. Despite the overall positive trend, however, there*

are some negative aspects, or risks of further development. Educational structure of the population of Slovakia still lags behind developed countries (Germany, Austria). The latest trend in the number of university graduates, however, suggests that it only is a matter of decade to equal. Of course, no census followed by quantification of educational structure can reply to the cardinal questions such as the quality of education of the population, application of their education in practice etc.

Adresa autorov:

prof. RNDr. Viliam Lauko, CSc.
Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny
Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského
Mlynská dolina, 842 15 Bratislava
lauko@fns.uniba.sk

doc. RNDr. Daniel Gurňák, PhD.
Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny
Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského
Mlynská dolina, 842 15 Bratislava
gurnak@fns.uniba.sk

RNDr. František Križan, PhD.
Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny
Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského
Mlynská dolina, 842 15 Bratislava
krizan@fns.uniba.sk

prof. RNDr. Ladislav Tolmáči, PhD.
Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny
Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského
Mlynská dolina, 842 15 Bratislava
tolmaci@fns.uniba.sk